

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis,
Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis,
eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et
Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XVI. Cogitationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](#)

TITULUS XVI. COGITATIONES.

§. I.

In genere. Symbola.

Lavabunt in ea Aaron, & filii ejus, manus suas, & pedes. Ex. 30. 19. hinc Sacerdotes Aaronici in tabernaculo nudis pedibus sua munia obibant. Quin & Pythagore fuit dogma: nudis pedibus sacrificia. Nunc quoque Mauri, & Saraceni, templo, in quibus sacrificaturi sunt, non ingrediuntur, nisi calcis depositis. Euthymius in Ps. 72. per pedes intelligit cogitationes, veluti quæ animæ nostra religio nem, pedum instar, regunt, & sustinent. Corn. in Ex. c. 3. v. 5.

Tolle capillos ejus. Num. 6. 18. Quid est, quod, devotione completâ, caput Nazaræus radere, capillösque in igne sacrifici ponere jubetur? nisi quod tunc ad perfectionis summa pertingimus, cùm si exteriora vitia vincimus; ut etiæ cogitationes superflua à mente resecemus: quæ nimirum sacrificii igne concrememus, est flammæ eas Divini amoris incendere, ut totum cor in Dei amore ardeat. S. Greg. l. 2. mor. in Præfat. Caput tondere, Job. 1. 20. est, cogitationes superflua à mente resecare. Id. ib.

Capilli tui sicut greges. Cant. 4. 1. Crines capitis, sunt cogitationes cordis. S. Amedeus hom. 2. Mens nostra, quasi pector est; in anima, velut in tabula, cogitationes, prout vult, format. S. Basili. lib. de vera Virg.

Ponamus, velut aliquam animæ cutem, cogitationem; carnem affectionem; ut consequenter os ejus intentionem possimus accipere. S. Bern. l. 6. de verbis Abac.

Quid est aqua, nisi cogitatio humana? quæ semper ad inferiora labitur, nisi sub distinctionis magnæ moderamine cohibeatur. Rich. à S. Viæt. de arcâ myst. l. 5. c. 6.

§. II.

Varia de Cogitationibus in genere.

Ne forte peccaverint filii mei. Job. 1. 5. Cur non contra peccata oris, aut, operum, litavit? S. Basili. M. orat, de pauperibus amandis: meritò hic iustus de peccato, quod est in latebris, in recessu, verebatur: quæ enim corpore administrantur, tempore, atque opportunitate, opus habent; mentis verò, cogitationisque motiones, momentò efficiuntur, sine labore absolvuntur, improvisè, & absque negotio, conformantur; nullum est eis tempus importunum. Ubi autem subitus est casus, illic metum, & cautionem maiorem esse oportet. Id cùm Jobus intellegaret, ad hoc peccati genus expandum Sacrificiis utebatur. Did. Niss. polit. eccl. p. 2. l. 9. c. 3.

Abyssus abyssum invocat. Ps. 41. 8. Quæ abyssus? quam invocat abyssum? Si profunditas est abyssus; putamus, quod cor hominis abyssus

est. Quid enim est profundius hac abysso? Lo qui homines possunt, videri possunt per operationem membrorum, audiri in sermone; sed cuius cogitatio penetratur? cuius cor inspicitur? quid intus disponat? quid intus velit? quid intus nolit? quis comprehendet? S. Aug. hic.

Non potest fieri, ut habet mala facta, qui habet bonas cogitationes. S. August. in Ps. 148.

A cogendo cogitatio nomen accepisse videtur. S. Bernard. ep. ad fratres de monte Dei.

Quis dignè pensare, quis sufficenter assilire, valeat. Si diligenter attendat, quæ sit illa tam multiplex cogitationis humanae voluntatis; quæ sit ejus tam inquieta, & infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, & tam infinita, discurrat; quæ nullâ horâ, nullô temporis momentò, quietit; quæ tot spatiis locorum, quæ tot volumina temporum, in tanta festinatione, transcendent; cui undique patet tam facilis transitus, tam agilis discursus, de summis ad ima, de imis ad summa, de primis ad novissima, de novissimis ad prima. Rich. à S. Viæt. de arcâ myst. c. 21.

Non possumus impeditre latrones venire ad forum, corvos super domum, hirundines in domum; sed camerâ excludi possunt. Phantasia forum; camera cor, & voluntas. Apud Religiosos, tres examinat fulcipientes; sic cogitatio examinet: an sit licitum, honestum, utile! Summa prædic. verbo Cogitatio.

§. III.

*Cogitationes bone.
Symbola.*

Nazaræi sanctificatio, Num. 6. 18. Maximè sita erat in casarie nutrienda: hac autem mystice est sanctarum cogitationum germinatio, quibus homo sanctus efficitur. Corn. hic.

Si rasum fueris caput meum, recedet a me fortitudo. Judic. 16. 17. Causa literalis: cur, durante comâ Samsonis, durârit & fortitudo, fuit; quod durante comâ permaneret ipse Nazaræus, hoc est, Deo consecratus. Tropologicè quia capillus norat cogitationes, & intentiones, hominis. Sicut enim à capite sano germinant sani capilli; sic ex mente bona oriuntur bona cogitationes, à quibus omnium virtutum fortitudo germinat. Corn. hic.

En letitium Salomonis 60. fortis ambunt. Cant. 3. 7. Tres Patres apud Theodoretum: isti milites sunt efficaces cogitationes, & sacræ meditationes; quæ divinâ virtute undique tenuerunt animam, ad Dei quietem præparatam, adver-

adversus fallacias spirituum improborum. Fortissimi conscientiae custodes, sunt cogitationes de quatuor novissimis. Barrad. D. I. Epiph. c. I. I. 10. c. 18.

Seminavit bonum semen in agro suo. Matth. 13. 24. Ager Mundus est, vel cuiusvis anima. Porro Christus est, qui seminavit. Bonum semen boni homines, vel bona cogitationes. Theophylactus hic.

Dirigite viam Domini. Jo. 1. 23. Via quam jubet parari, vita est Christiana. Potest item per viam anima intelligi; semita vero, cogitationes, & opera. Theophylactus hic.

§. IV.

Varia de bonis cogitationibus.

Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliqua cogitationis diem festum agentibus. Pl. 75. II. Ita Deus complacet sibi in sancta cogitatione; ut non solum ipsa cogitatio ei placeat, sed etiam reliquia, seu minutissime cogitationes, seu earum vestigia, diem festum ei faciant. Sylv. Addit. in Evang. Matth. 10. q. 7.

Eruditis intersum cogitationibus. Prov. 8. 12. id est, sapientibus, & prudentibus; putat honestis, piis, sanctis. Disce, utilissimum esse, talia cogitare, legere, audire, loqui: his enim rebus quali ad se pertinentibus, infert se, & immiscetur Sapiencia divina; ideoque eas promovet, auger, perficit, per lumina, quae intellectui immittit; & per pios impulsus, quos voluntati afflat. Corn. hic.

Oportet, ut Dei cultor omni studio in ejus a-morem ita feratur; ut nulla humana cogitatio tempus ullum inveniat, propriis cupiditatibus indulgendi. Si enim qualibet cupiditas, cum in eo, quem possidet, moratur, rationem tanquam compedibus vincitam continet; cur non virtutis amor aratum ab omni alia cogitatione removendum continebit? S. Nilus lib. ascetico.

Vas plenum, & occupatum, alterius rei non est capax. Animam occupat bona cogitationibus, malum locum non inveniunt. Stella de cont. van. Mundi p. 3. c. 59.

§. V.

Cogitationes male.

Symbola, & nomina varia.

Ex Veteri.

Volucres abiebat Abram in sacrificio, Gen. 15. 11. id est, malas cogitationes. S. Bonav. in Ps. 35.

Alluvione paulatim terra consumitur. Job. 14. 19. Mare mens hominis, & quasi fluctus maris, sunt cogitationes mentis; quae aliquando per iram tumescunt, per gratiam tranquillæ sunt, per odium cum amaritudine deflunt. S. Greg. mor. I. 12. c. 14.

Nunquid aperte sunt tibi portæ mortis? Job. 38. 17. S. Greg. mor. 28. 8. Portæ mor-

tis sunt cogitationes pravae: quia profecto via ad interitum, per iniquas semper cogitationes, aperiatur. Pinna in Ecel. Ethol. 86.

Humilitas est in pulvere anima nostra. Ps. 43. 25. Pulvis sunt cogitationes vanæ; terra autem prava desideria. Hugo à S. Við. hic.

Effundite coram illo corda vestra. Psalm. 61. 9. S. Basilio, cor effundere, est evacuare cor à vitiis, affectibus malis, perverbis cogitationibus, & similibus; quasi liquoribus noxiis. Bellarm. hic.

Ut differerem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. Ps. 100. 8. id est, ab anima malas cogitationes; quæ sunt mali cives. S. Bonav. hic.

Musca morientes perdunt suavitatem unguentis. Ecel. 10. 1. Musca notat malitiosas cogitationes, à diabolo, vel carne, vel Mundō, fugietas. Ita S. Hier. Corn. hic.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant. 2. 15. Comperenter sanè, cum adhuc parvæ sunt, capias mandas: dum enim cogitatio mala in initio est, facile potest obici à corde. Dum pusilla est capi debet, & abici; nè, si adulta fuerit, & inverteata, jam non possit expelli. Orig. hic.

Hortus conclusus soror mea. Cant. 4. 12. Hic hortus conclusus est serà silentiis. Cogitationum terrenarum multitudine, si hortum hunc irruperit, bestialiter conculeat. Rich. à S. Við. hic.

Ex Novo.

Sinite uirágis crescere. Matth. 13. 40. Tristum est voluntas bona, quam seminavit Deus in homine; Zizaniam autem mala est cogitatio, quam diabolus seminavit per carnem. Cum ergo omni voluntati bona adhæreat & desiderium malum; si volueris malam cogitationem tuam ad plenum tollere, simul tollis & opus bonum. S. Chrys. hom. 13. in Matth. 6.

Cupiebat implere venirem suum de filiis, quas porci manducabant, & nemo illi datur. Luc. 15. 16. S. Antonius D. post Trinit. per filius porcorum diversas cogitationes intelligimus, quibus maligni spiritus, tanquam porci, incrassantur; quae aliquando cupienti non dantur: frequenter enim homo plus peccat, quam diabolus suggerat: prævenit enim homo sèpe diabolum. Unde Ezech. 16. 27. dabo te in animas odientium te filiarum Palestinarum, quae erubescunt in via tua scelerata. S. Anton. Pad. Dom. post Trinit. Grandis pudor, quod diabolus erubescit de peccato hominis, quod ei non suggerit; & homo non erubescit. Sylv. in Jo. c. 7. q. 3.

Ex Patribus.

Malæ cogitationes sunt radices pestiferæ; & quasi ova diaboli, quæ fovet in nidulo cordis nostri. *Ova affidum ruperunt.* Il. 59. 5. & quod confutum est, erupit in regulum; id est.

L 1 3 in

in consensum, vel in opus malum. Hugo Card. in Prov. c. 5.

Sicut vipera à filiis in utero positis lacerata perimitur; ita nos cogitationes nostræ intrâ nos enutritæ occidunt, & conceptæ interius vipereò venenô consumunt, animamque nostram crudeli vulnera perimunt. S. Isid. l. 2. c. 25.

Nè à memoria repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere tanquam vilis plebs in atrium; ponatur ad ejus portam janitor, cuius nomen est, recordatio propriæ professionis; ut, cùm turbibus fenserit felice animus prægravari, increpet se, & dicat sibi: tune hæc debes cogitare, qui Sacerdos es, qui Clericus es, qui Monachus es? cultor iustitiae debet in se quidquam iniquum admittere? decet servum Christi, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? - Similiter ad portam voluntatis, in qua solent manere carnalia, tanquam in domo domesticâ familia, statuatur ostiarius, qui vocatur, recordatio coelestis patriæ. - Jam verò, ad thalamum rationis talis, & tam ferox, adhibendus est custos, qui nemini parcat; sed quicunque hostis, sive clam, sive palam, ingredi præsumperit, procul eum, arecat. Et hic sit recordatio gehennæ. S. Bern. serm. de tripli judicio, proprio, humano, atque divino.

Summè cavendum est, quid homo in corde revolvat: quia omne malum intrat per sensus, & cogitatus. Unde est janitor diaboli, scilicet oculus, & malus cogitatus, qui introducit bestias Inferni, quæ animas vastant. S. Thom. in Gen. c. 2.

§. VI.

Miscellanea de malis cogitationibus.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Cogitaverunt, & locuti sunt nequitiam. Ps. 72. 8. Frenandum omnino cor est: nam, si cogitaveris, loqueris. Non ibi quietit scelus, ubi nascitur; instar fluminis fontem defert, & mare petit; mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum. Oliv. Strom. t. 2. hic.

Dominus fecit cogitationes hominum, quenam vanæ sunt. Ps. 93. 11. Vanæ, quia non intendent hominis finem, id est, beatitudinem. Diez Cogitatio.

Usi que morabuntur in te cogitationes noxie? Jer. 4. 14. Ubi S. Greg. non reprehendit, cur veniant? Sed cur morabuntur? Etenim in bona corda cogitationes illicitæ veniunt; sed morari prohibentur; stulti tamen eas abigere nesciunt. Id. ib.

Percutiebat pectus suum. Luc. 18. 13. velut cor cadens, propter malas cogitationes; ac tandem, quod obdormierat, excitans. Theophyl. hic.

Et cogitationes ascendunt in corda ve-

Istra. Luc. 24. 38. Aliæ cogitationes ascendunt, alia descendunt in cor. Descendentes dealto cor non turbant; de Deo, de coelestibus, quietant, solantur; ascendentes ab amore Mundi, & carnis turbant; Unde Christus, ubi dixit, quid turbasti? mox addidit: Et cogitationes ascendunt in corda vestra. q. d. vestræ turbationis causa est, quod cogitationes in corda vestra ascendunt. Sic aqua turbatur, quando terra, & limus, ex profundo in superficiem vergunt. Si quietere sinas, & sordes in profundum labantur; aqua munda, & clara, redditur. Cur odiò, & irâ, turbaris? quia injurias suscitat memoria. In Magdalena cor, sedentis ad pedes Christi, coelestes cogitationes descendebant; id est, quieta erat: In Martha cor curæ ascendebant; id est, turbatur. Stella in Luc. 24.

Nihil in nobis est corde fugacius; quod à nobis toties recedit, quoties per parvas cogitationes defuit. S. Greg. lib. paſt. curæ c. 15. p. 3.

Non in potestate nostra est cor nostrum, & nostra cogitationes; quia improvise effusæ, mentem, animumque confundunt; atque aliò trahunt, quām tu proposueris. Ad saecularia revocant, Mundana inferunt, voluptaria ingerrunt, illecebroſa intexunt; ipsoque in tempore, quod elevar me mentem paramus, insertis inanibus cogitationibus, ad terrena plerumque dejicimur. Beatus planè, quem delectatio non revocat, quem voluptas non inclinat, qui ad inferiora non respicit. S. Ambr. l. 1. c. 1. de fuga seculi.

Si aliquis carbonem vivum apprehendat in manu sua, & eum statim proieciat; nec combusturam habere poterit, nec dolorem. Si verò eum unius horæ momento tenerit; sine vulnere jaçere non poterit. Hac ergo, quod de carbonibus vivis observamus in corpore, quare de cogitationibus malis non timemus in corde? D. Cæsar. Arelat. hom. 10. Expellendæ malæ cogitationes de corde, tanquam prunæ ignite de manu. S. Vinc. Ferr. l. 3. Dom. infra Oct. Epiph.

Colloquebatur B. Juniperus cum Fratribus de medio contra carnis tentationes; singuli dixerunt suum lensum. Juniperus ait: cum in castro meo sentio similes tumultus, mox osculum cordis cludo, & obfirmo piis meditationibus, ac desideriis melioribus. Cum malæ suggestiones ad cordis osculum accedunt, ego ab intus respondeo, osculo minimè referatò: foris, foris, manete; jam capta est arx, & ab aliis præventa; recedite, præcul abite. Jonghen Exhort. 9. pro sacr. professio-nibus.

Bombyces sunt initio certa grana, velut sinapis, eaque portant mulieres ligata in linteo ad pectus; quæ, ubi incaluerint, revivificant, fiuntque vermes. Cave, imprimas sensualitatì inhonestâ semina, de quibus calore pectoris reviviscat vermis mordens, & rodens conscientiam. Stella p. 3. de vanit. Mundi c. 41.

Titu-